

7 decembrie 2013

OPINIE JURIDICĂ

Acest document a fost întocmit ca urmare a discuțiilor de la întâlnirea din 6 decembrie 2013 a Prim-ministrului Republicii Moldova, Domnul Iurie LEANCĂ, cu membrii Consiliului Național pentru Participare.

Documentul prezintă opinia Centrului de Resurse Juridice din Moldova cu privire la o recentă inițiativă a Ministerului Afacerilor Interne de a modifica legislația privind întrunirile și cu privire la situația privind transferul Izolatoarelor de Detenție Provizorie ale comisariatelor de poliție sub controlul Ministerului Justiției.

a. Inițiativa Ministerului Afacerilor Interne

La 18 noiembrie 2013, Ministerul Afacerilor Interne a expus consultării publice un proiect de lege privind modificarea Legii privind întrunirile și a Codului contravențional (<http://particip.gov.md/proiectview.php?l=ro&idd=1252>). CRJM este de opinia că principalele inițiative din proiectul de lege contravin celor mai bune practici europene și reprezintă un regres în asigurarea libertății de întrunire în Republica Moldova, după cum urmează:

i. Punctul 1 al proiectului de lege, în esență, prevede **introducerea necesității notificării prealabile în cazul întrunirilor cu un număr redus de participanți** (până la 50 de persoane). O procedură similară a existat în Republica Moldova până în anul 2008, la care s-a renunțat odată cu adoptarea Legii privind întrunirile. În contextul aspirațiilor europene ale Republicii Moldova, revenirea la situația de până în anul 2008 poate fi înțeleasă cu greu. Mai mult, art. 54 alin. 1 al Constituției nu admite revenirea la un sistem mai redus de protecție a drepturilor și libertăților omului;

ii. Punctul 2 al proiectului de lege prevede **introducerea în Legea privind întrunirile a unei prevederi care ar consfinți prioritatea interesului public în detrimentul libertății de întrunire**. Prioritatea interesului public este un fenomen caracteristic regimului sovietic și nu unui sistem democratic. Într-o societate cu adevărat democratică, interesul public nu poate prevala asupra drepturilor și libertăților omului. Într-o democrație, în fiecare caz în parte, urmează să fie luată o decizie care să ia în calcul atât interesul general, cât și cel individual, iar soluția, de regulă, este una care împacă ambele părți. Introducerea priorității interesului public ar putea îngreuna luarea unei decizii cu privire la o întrunire în spirit democratic, mai ales într-o societate ca în Republica Moldova, în care funcționarii publici și judecătorii deseori iau decizii fără analize minuțioase. Pe de altă parte, Nota informativă la proiectul de lege nu justifică în vreun fel introducerea acestei prevederi;

iii. Punctul 10 al proiectului de lege introduce **obligația organizatorului întrunirii de a asigura desfășurarea pașnică a întrunirii**. O astfel de obligație este contrară art. 11 al Convenției Europene pentru Drepturile Omului. Această obligație revine autorităților de stat și nu poate fi pusă pe seama

organizatorului întrunirii. Totuși, în cazul în care organizatorul adresează un discurs de ură, întrunirea poate fi oricând dispersată, aceasta fiind permis de legislația actuală.

iv. Punctul 14 al proiectului de lege prevede **introducerea dreptului poliției de a dispersa întrunirea pentru motive formulate extrem de vag**. Legea actuală prevede o procedură de dispersare a întrunirii, care nu este una complicată. Nu găsim vreo explicație pentru această inițiativă. Mai mult, ea seamănă cu măsuri represive și ar putea afecta grav imaginea țării în ajunul alegerilor parlamentare.

v. Art. II al proiectului de lege propune **completarea art. 67 al Codului Contravențional cu o nouă abatere** (alin. 6), care să sancționeze îndemnarea sau incitarea participanților la întrunire la comportament violent. Suntem derutați de această inițiativă, deoarece abaterea dată este prevăzută, în esență, de art. 346 Cod penal. Mai mult, textul normei propuse este formulat extrem de vag, ceea ce lasă spațiu pentru abuz.

b. Transferul Izolatoarelor de Detenție Provizorie din comisariatele de poliție sub controlul Ministerului Justiției

Republica Moldova s-a angajat de mai mult de 10 ani să transfere izoloarele de detenție provizorie ale poliției (IDP) din subordinea Ministerului Afacerilor Interne în subordinea Ministerului Justiției. Aceasta nu s-a întâmplat nici până astăzi.

IDP-urile sunt locurile de detenție în care persoanele sunt plasate imediat după reținere de către poliție. Transferul IDP-urilor reprezintă o măsură de importanță crucială în vederea combaterii torturii. De regulă, tortura are loc în primele zile după reținere, fiind aplicată de poliție în afara IDP-urilor. Din cauza că administrația IDP-urilor este subordonată comisarului, iar tortura nu poate avea loc fără consimțământul implicit al ultimului, aceasta nu este cointereseată să înregistreze minuțios leziunile cauzate în urma torturii, sau să scoată reținuții din celule. Datorită documentării proaste a acestor fapte, tortura poate fi cu greu dovedită.

Suntem convinși că transferul controlului IDP-urilor la Ministerul Justiției poate fi efectuat cu ușurință prin schimbarea personalului IDP pe cel subordonat Ministerul Justiției (cel al Departamentului Instituțiilor Penitenciare). Această va îmbunătăți documentarea cazurilor de tortură. Asupra acestui fapt indică evenimentele din aprilie 2009, când administrațiile IDP-urilor au expediat persoanele reținute în închisori cu mențiunea că nu au leziuni corporale, iar administrația închisorilor a stabilit că mai mult de 20% dintre acestea aveau leziuni corporale vizibile.

Ministerul Justiției insistă pe construcția caselor de arest, fără transferul controlului asupra IDP-urilor. Această poziție nu soluționează problema torturii. În primul rând, existența caselor de arest nu exclude detenția persoanelor în clădirile poliției timp de câteva zile (deoarece în țară vor fi doar câteva case de arest și mai mult de 40 de comisariate de poliție). În al doilea rând, din cauza lipsei de fonduri, nu există nicio certitudine privind data la care casele de arest vor fi funcționale.

Din punct de vedere practic, schimbarea personalului IDP pe cel subordonat Ministerul Justiției poate fi făcută fără dificultăți și în termeni ce nu pot depăși câteva luni.